

МЕТОДОЛОГИЯ НА СТАТИСТИЧЕСКОТО ИЗСЛЕДВАНЕ „ДЪЛГОТРАЙНИ МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ С ЕКОЛОГИЧНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ“

Статистическото изследване се провежда ежегодно от отдел "Сметки в околната среда и енергетиката", дирекция "Макроикономическа статистика", на Националния статистически институт, на основата на задължително участие, съгласно Националната статистическа програма.

Съгласно чл. 20 от Закона за статистиката, респондентите са длъжни да предоставят на Националния статистически институт достоверни данни по изследвания, включени в Националната статистическа програма, за които е предвидено, че се провеждат на основата на задължително участие.

Съгласно чл. 25, ал. 1 от Закона за статистиката, получаваните и събираните при статистическите изследвания индивидуални данни са статистическа тайна и могат да се използват само за статистически цели.

ОБЩА ИНФОРМАЦИЯ

ЦЕЛ

Основната цел на статистическото изследване е предоставяне на информация на всички заинтересовани страни и обществеността за придобитите и използваните дълготрайни материални активи с екологично предназначение, които са свързани с изискванията за докладване по Регламент (ЕС) № 691/2011 относно европейските икономически сметки за околната среда.

СЪЩНОСТ

Обект на статистическото изследване са стопанските операции, свързани с придобиването и използването на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМАЕП).

ДМАЕП включват:

- съоръжения, инсталации и оборудване, необходими за опазване и възстановяване на околната среда по следните направления: отпадъчни води, въздух, обратно водоснабдяване, опазване на почвата, обезвреждането на отпадъци, защита от шума;
- апаратура за мониторинг и контрол.

ДМАЕП са тези активи, в които дадена фирма е инвестирала дългосрочно с цел подпомагане на извършваната дейност. Те участват в дейността на предприятията за продължителен период от време.

ДМАЕП се разделят на две основни групи:

1. Специализирани съоръжения за околната среда, в състава на които участват само съоръжения, които служат за намаляване замърсяването на околната среда и не участват в производствения процес;

2. Интегрирани технологии, които са едновременно и производствен фактор, т.е. ДМА, които участват непосредствено в производствения процес, в резултат от използването на които се опазва околната среда или се намалява нейното замърсяване.

За самостоятелна група се счита апаратурата за мониторинг и контрол, която предприятието използва при своята дейност.

Наблюдаваните показатели включват придобитите, излезлите от употреба и наличните в края на годината ДМА, които са дадени по отчетна стойност. Придобитите (въведените през годината) ДМАЕП през отчетния период включват стойността на ДМА, придобити от предприятието чрез строителство и закупуване.

Класифицирането на ДМАЕП е съобразено с актуалните европейски и международни изисквания на Евростат и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) в съответствие с общата класификация на направленията за околната среда (СЕРА). В класификацията са посочени следните направления: отпадъчни води; обратно водоснабдяване; опазване на въздуха; опазване на почвата и подземните води; опазване на биологичното разнообразие и защитените територии и обекти; ловно- и рибно-стопански мероприятия; управление на отпадъци; защита от шума.

ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ

Данните за ДМАЕП, получени в резултат на статистическото изследване, са основен източник на статистическа информация за наличните, придобитите и излезлите от употреба ДМАЕП и се използват във връзка с нуждите за докладването по Регламент (ЕС) № 691/2011 относно европейските икономически сметки за околната среда. Данните се оповестяват ежегодно, съгласно Календара за разпространение, на интернет страницата на НСИ за информирание на обществеността. Също така те се предоставят и на различни институции или организации в страната за извършване на оценки и анализи.

СТАТИСТИЧЕСКО ИЗСЛЕДВАНЕ

ОБХВАТ, СТАТИСТИЧЕСКА ЕДИНИЦА И ГЕНЕРАЛНА СЪВКУПНОСТ

Статистическото изследване обхваща предприятия от различни икономически дейности. Статистическата единица е предприятие, местна единица и единица по вид дейност.

Генералната съвкупност се състои от активни предприятия, местни единици и единици по вид дейност, които имат налични съоръжения, инсталации и оборудване, влизащи в състава на ДМАЕП или имат въведени/придобити през годината ДМАЕП.

Статистическото изследване е изчерпателно по определени критерии с изучаване на основния масив от статистически единици включени в генералната съвкупност.

ИЗТОЧНИЦИ НА ДАННИ

- Статистическо изследване „Дълготрайни материални активи с екологично предназначение“.

За проверка на данните се използва информация и от други статистически изследвания (бизнес статистика, статистика на околната среда).

ЧЕСТОТА НА СЪБИРАНЕ И ПУБЛИКУВАНЕ НА ДАННИТЕ

Годишно.

СТАТИСТИЧЕСКО НАБЛЮДЕНИЕ

ДЕФИНИРАНЕ НА СТАТИСТИЧЕСКАТА СЪВКУПНОСТ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

Статистическата съвкупност се определя от статистически единици (предприятия, местни единици и единици по вид дейност, включени в Статистическия бизнес регистър (СБР).

Изборът на статистическите единици от СБР се съобразява с вида на изследването, който е изчерпателно за единиците за които имаме информация, че притежават ДМАЕП.

Статистическата съвкупност за наблюдение се актуализира ежегодно.

СЪБИРАНЕ НА ДАННИ

Първичните данни се събират от респондентите за предходната отчетна година. Данните се събират чрез информационна система „Статистика на околната среда“ (ИССОС), в която са заложили автоматични проверки за пълнота, валидни стойности и логически контрол на данните, съобразно спецификата на изследването. В системата са налични използваните за неговите нужди номенклатури и указания за респондентите.

ОБРАБОТКА НА ПЪРВИЧНИТЕ ДАННИ, ИЗГОТВЯНЕ НА БАЗАТА ДАННИ

ОБРАБОТКА НА ПЪРВИЧНИТЕ ДАННИ

След като респондентите въведат данните си в ИССОС започва процесът на тяхната обработка, който се извършва в системата по график, съгласно програмата за провеждане на изследването, и преминава през няколко етапа.

Проверката на данните се извършва въз основа на ясно дефинирани критерии по отношение на тяхната пълнота, правилно класифициране, мерни единици, съпоставимост с предходни години, логически контрол и др.

Всички проверки се правят на ниво респондент.

ИЗГОТВЯНЕ НА БАЗАТА ДАННИ

След приключване на процеса на отстраняване на всички установени грешки и несъответствия в данните, се извършват действия и по класифициране и кодиране на данните, отнасящи се за статистическите единици или събраните променливи. Целта на тези кодиращи процедури е получаване на производни променливи, числови стойности или агрегирани стойности по време на следващите етапи на обработка. Процесът по кодиране се осъществява чрез използване на кодови таблици. При появата на нови версии на използваните класификации и номенклатури се извършва прекодиране и прекласифициране на статистически единици и променливи.

След приключване на тези действия методолозите подготвят базата с първични данни за последваща обработка и изчисление на данните за ДМАЕП.

ИЗЧИСЛЯВАНЕ И АНАЛИЗ НА СТАТИСТИЧЕСКИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ

ПОДГОТОВКА НА ДАННИТЕ

Подготовката на данните представлява набор от обработки, чрез които първичните данни се привеждат във вид, подходящ за изчисляване на статистическите данни, извършването на анализ и оценка на тяхното качество и последващото представяне на потребителите, вкл. изпълнение на задълженията за докладване до Евростат, съгласно определените формати на таблици.

ОЦЕНКА ЗА СЪБИРАЕМОСТТА НА ПЪРВИЧНИТЕ ДАННИ

В рамките на Кампанията трябва да бъдат събрани отчетите от всички респонденти на изследването. В случай, че не се постигне 100% събираемост на първичните данни от респондентите, се преценява необходимостта от оценка на неполучените данни и, ако е необходимо, се извършва такава.

ИЗЧИСЛЯВАНЕ НА СТАТИСТИЧЕСКИТЕ ДАННИ

От базата данни се изчисляват следните показатели:

Придобити ДМАЕП се получават, като сума от придобитите ДМАЕП през отчетната година „Сгради, строителни съоръжения и конструкции, земя и други“ плюс придобитите ДМАЕП през отчетната година „Машини, производствено оборудване, апаратура, транспортни средства“;

Наличните в края на годината ДМАЕП са „Налични в началото на годината ДМАЕП“ плюс „Придобити ДМАЕП“ през отчетната година минус „Излезли от употреба ДМАЕП“ през отчетната година плюс Увеличение от преоценката на ДМАЕП минус Намаление от преоценка на ДМАЕП.

Данните се агрегират на различни нива: по направления за околната среда от всеки раздел по съответните колони, по статистически зони, райони, области, икономически дейности и екологични направления.

Данните се агрегират по:

- По направления за околната среда – специализирани съоръжения и интегрирани технологии;
- По направления за околната среда (СЕРА), стойността на ДМАЕП за всяко от които е равна на сумата от стойностите на специализираните съоръжения и интегрираните технологии;
- По раздели и сектори на КИД-2008, по Агрегирана номенклатура А10;
- По териториален принцип за територията на страната – по статистически зони, райони и области.

КОНФИДЕНЦИАЛНОСТ

Съгласно Регламент (ЕО) № 223/2009 относно европейската статистика и Закона за статистиката и европейското законодателство индивидуалните (първични) данни на предприятията са поверителни.

В края на процеса се проверява изчислената конфиденциалност на агрегирани показатели (придобити, излезли от употреба и налични в края на годината дълготрайни материални активи с екологично предназначение) по критерии А и Б, като данните се определят като конфиденциални, когато:

- Критерий А - даден показател се формира от по-малко от три статистически единици;
- Критерий Б - една статистическа единица доминира в стойността на показателя с дял равен или по-голям от 85%.

За изчисляване на данните се използва специализиран софтуер – Excel, SPSS и/или R.

ОЦЕНКА НА КАЧЕСТВОТО

Статистическото изследване следва Общия модел на статистическия производствен процес в НСИ. Оценката за качеството на статистическите данни се извършва с цел гарантиране спазването на изискванията на Закона за статистиката. Качеството на данните се осигурява чрез прилагането на принципите на Кодекса на европейската статистическа практика и Общата рамка за управление на качеството в НСС.

За осигуряване на високо качество на данните се проверява тяхната съгласуваност с данните от справката за нетекущите (дълготрайните) активи за предприятията, която е част от годишна отчетност за дейността на предприятията.

Работи се за непрекъснато подобряване на качеството на данните, чрез усъвършенстване на системата за събиране на първичните данни чрез онлайн базираната ИССОС, осигуряваща строг аритметичен и логически контрол на входните данни, и чрез извършване на допълнителни анализи и проверки.

Доклад за качество и метаданни се публикуват и на интернет страницата на НСИ заедно със статистическите данни. Те се актуализират ежегодно и в тях може да бъде намерена допълнителна информация, свързана с изследването.

СТАТИСТИЧЕСКО ПРЕДСТАВЯНЕ

Данните за придобити, излезли от употреба и налични в края на годината ДМАЕП се представят по:

- Направления за околната среда общо за страната (отпадъчни води, оборотно водоснабдяване, въздух, опазване на почвата и подземните води, биоразнообразие, ловно и рибно стопански дейности, отпадъци, шум и апаратура за мониторинг и контрол) и вид (специализирани съоръжения и интегрирани технологии);
- Статистически зони (2 зони), райони (6 района) и области (28 области);
- Направления за околната среда и икономически дейности, съгласно агрегации по икономическа дейност (КИД-2008): общо за страната, Селско стопанство, горско стопанство и риболов (A01-03), Промисленост - Общо (B, C, D, E и F 05-43), Добивна промисленост (B05-09), Преработваща промисленост (C10-33), Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, доставяне на води (D и E 35-36), Специализирани производители на екологични услуги (E 37-39), Строителство (F41-43), Услуги общо (G-U 45-99), Държавно управление и отбрана (O 84).

Те се публикуват на интернет страницата на НСИ в раздел „Статистически данни – Околна среда“, както и в системата Инфостат. Данните се използват за изготвянето на публикациите на НСИ Статистически годишник, Статистически справочник, брошура „България“, специализирана електронна публикация „Околна среда“, както и за предоставяне на информационни услуги по заявка на потребители.